

odvetniki. Vsi oziri pravne politike govore za to, da imajo stranke domače zastopništvo, ki se je z njimi vred preselilo na Dunaj. Z naredbo se gotovo tudi ne mara doseči to, da gališki odvetniki izgube svojo klientelo in jo oddajo — dunajskim.

5. Galicija obsega 78.000 štir. kilometrov površine. Po oficialnih pozvedbah je le 4000 štr. kilometrov zemlje, ki ni prizadeta po vojnih dogodkih. Galicija je torej žrtev za celo Avstrijo. Skoraj vsi gališki odvetniki so prišli ob znaten del premoženja, nekateri so izgubili vse, še drugi so ujetniki v Sibiriji. In po vsem tem, baš iz tega povoda se tem odvetnikom utesnjuje, da, celo onemogoči zaslužek. Z naredbo se je ustvarilo izjemno stanje ne v podporo, ampak na škodo teh odvetnikov. Naredba greši objektivno proti načelu, katero je izrekel znan učitelj državnega prava, da mora namreč vsako pravno pravilo uresničiti vsaj etični minimum. — —

Tako kritika. Mnogi pravijo po vsem tem, da zadeva spada med uganke. Sluti se, da za to kratko naredbo tiče problemi in dejstva, ki vplivajo daleč preko na videz skromne, začasne odredbe. Čas bo pojasnil tudi to. Za sedaj je izhod — težak.

Dr. M.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Če pri kupčijah na obroke s pridržkom lastninske pravice (pactum reservati dominii) poseže tretja oseba z izvršbo v prodajalčeve pravice, je prodajalec zavezan k tožbi po §-u 37 izvrš. r.; kupec je le dolžan obvestiti pravočasno prodajalca o tem posegu.

Na podlagi naročilnega lista z dne 19. decembra 1909 je prodala in izročila tožnica A, trgovka s šivalnimi stroji, tožencu B, tovarniškemu delavcu, dne 14. januarja 1910 šivalni stroj za dogovorjeno kupnino 110 K, plačljivo v mesečnih obrokih po 4 K proti izgubi obrokov ter s pridržkom lastninske pravice na kupnem predmetu do popolnega plačila kupnine. Na to je plačal toženec skupaj le 8 kron.

Glasom izvršilnega akta E 84/10 je zarubil ta šivalni stroj zahtevajoči upnik L. M. zoper toženčovo ženo C radi izterjanja 154 K 74 h dne 15. februarja 1910 ter ga na javni dražbi dne 12. marca 1910 zdražil za 49 kron.

Tožnica A je terjala od toženca B ter njegove žene C poplačilo ostanka kupnine 100 K, v tožbi kakor pri ustni razpravi izjavljajoč, da utesni neplačano kupnino 102 K na vtoženi znesek, katero izjavo sta toženca vzela naznanje.

S sodbo z dne 16. novembra 1910 op. št. C b I 69/10-8 se je tožbeni zahtevek zavrnil in sicer glede prvotoženca začasno, glede drugotoženke nepogojno.

S tožbo C I 17/11 je vtoževala tožnica A od toženca B ponovno plačilo ostale kupnine 102 kron.

Okrajno sodišče v Kranjski gori je s sodbo z dne 18. marca 1911 op. št. C I 17/11-6 tožbeno zahtevo zavrnilo in sicer glede delnega zneska 100 K začasno, glede ostanka po 2 K pa nepogojno, ter obsodilo tožnico v plačilo pravnih stroškov.

Razlogi.

Tožbi v podlago služeče pravno opravilo je kupčija na obroke v zmislu zakona z dne 27. aprila 1896, d. z. št. 70, ker gre za prodajo šivalnega stroja, premične stvari, v izvrševanju trgovanja, ker je kupno ceno odplačevati v delnih zneskih in ker se je kupni predmet pred popolnim plačilom kupnine izročil kupcu. Med strankama sklenjeni dogovor, da si pridrži tožnica lastninsko pravico na kupnem predmetu do popolnega plačila kupnine, je dopusten in pravnoobvezen, ker ni niti v občnem drž. zakoniku, niti v zakonu o kupčijah na obroke najti določil, iz katerih bi se mogla izvajati neobveznost te postranske zaveze.

S pridržkom lastninske pravice je za pridobitev lastnine zahtevano izročilno dejanje, kolikor se tiče v to potrebne izročilne volje, odvisno od popolnega plačila kupnine. Izročitev je pogojena torej odložilno do poravnave kupnine. Kupni predmet, če tudi dejansko izročen, ostane do polnega plačila kupnine v lastnini prodajalčevi.

Iz tega, v zvezi z obojestranskim pripoznanjem, da je toženec na kupnino izročenege mu šivalnega stroja plačal le 8 K, sledi, da je bil v izvršilni zadevi L. M. zoper toženčovo ženo dne

15. februarja 1911 zarubljeni in dne 12. marca 1911 na javni dražbi prodani šivalni stroj v tem času še vedno v tožničini lastnini. Po zaslišanih pričah v zvezi z listinami, ki jih je predložil toženec ter upošteva je tožničino priznanje, da je prejela od toženca več pisem, je dalje dokazano, da je toženec obvestil tožnico o izvršenem rubežu njej lastnega šivalnega stroja, naznanjajoč ob enem ime zahtevajočega upnika in jo pozval, naj ukrene, kar je v varstvo njenih pravic potrebno.

Če tudi bi bil toženec kot posestnik zadevnega stroja upravičen k izločitveni tožbi v zmislu § 37 i. r. zoper zahtevajočega upnika L. M., se mu to, da ni tožil, ne more šteti v krivdo, in to tem manj, ker pri danem položaju ni bil v to zakonito zavezan, ker je tožnico o izvršenem rubežu pravočasno obvestil, a za naključje ni odgovoren (§ 964 o. d. z.), in ker ga sicer, kar tožnica niti ne trdi, kot hranitelja krivda ne zadene.

Če je torej tožnica vsak korak v obrambo svoje lastnine opustila ter ni zoper uvedeno izvršbo ničesar ukrenila, mora sama trpeti posledice svoje opustitve (§ 1064 o. d. z.).

Ker je toženec vsled navedenega dražbenega postopanja prišel ob posest šivalnega stroja brez svoje krivde, in ker ga tožnica v tej njegovi posesti ni varovala, tako ona sama pogodbe ni izpolnila, kajti pri kupčijah na obroke je po določenih § 1 zakona z dne 27. aprila 1896 d. z št. 70 kupni predmet izročiti kupcu takoj in pred popolnim plačilom kupnine in tožnico zadene krivda, da se je prodal šivalni stroj; zato tudi ona ne more terjati od sopogodnika izpolnitve nasprotne obveze, plačila kupnine za zdaj, dokler je ona sama v izpolnitvi pogodbe mudna.

Pri tem stvarnem in pravnem položaju in ker toženec svoje pogodbene zaveze iz citirane kupčije v bistvu, a z navedeno utesnitvijo pripoznava, bilo je tožbeno zahtevo gledé delnega zneska 100 K začasno zavrnuti.

Zahtevo glede ostanka kupnine 2 K je pa bilo zavrnuti, ker je tožnica po vsebini tožbe C b I 69/10 in njenega dejanskega stanu svojo zahtevo iz naslova kupnine v znesku 102 K prostovoljno in izrecno na 100 K skrčila in se je ta utesnitev, katero je toženec vzel na znanje, stavila tožbeni zahtevi v podlago. S tem svojim postopanjem, katere se upravičeno drugače tolmačiti ne more, odrekla se je pa tožnica svoji zahtevi glede zneska 2 K

v smislu § 1444 o. d. z., vsled česar je toženčeva zaveza, plačati ga, ponehala.

Prizivno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 2. junija 1911 op. št. B c III 93/11-4 na priziv tožnice tožbeni zahtevi glede zneska 100 K ugodilo, zahtevo glede zneska 2 K zavrnilo ter obsodilo toženca v poplačilo stroškov obeh instanc.

Razlogi.

Ugotovljeno je, da je tožnica prodala tožencu dne 19. decembra 1909 šivalni stroj s pridržkom lastnine in proti plačilu kupnine 110 K v obrokih ter ga dne 14. januarja 1910 tožencu dobavila in izročila. Po odplačilu 2 obrokov po 4 K zarubil je ta stroj neki tretji zoper toženčevo ženo ter ga na dražbi dne 12. marca 1910 zdražil za 49 kron. Sklepajoč, da je kupec prodajalko o uvedeni izvršbi obvestil, je okrajno sodišče mnenja, da je bila prodajalkina dolžnost, oglasiti proti izvršbi upor v zmislu § 37 i. r. Temu pa ni tako.

Po določilih zakona o kupčijah na obroke je prodajalka le dolžna, na obroke prodano stvar izročiti kupcu. To zavezo je izpolnila prodajalka dne 14. januarja 1910. Z ozirom na to, da si je pridržala lastnino do popolnega plačila kupnine, ima pač pravico proti izvršbi, kolikor zadeva ta prodani stroj, vložiti upor v zmislu § 37 i. r., zavezana pa v to ni. To tem manj, ker pristoja kupcu in denšnjemu tožencu ista pravica.

Izvršilni red je v tem oziru pripoznal pravico do upora vsaki osebi, katera zatrjuje na predmetu, v izvršilu se nahajajočem, kako pravico, katera bi opravo izvršbe učinila nedopustno. Toženec je sprejel dne 14. januarja 1910 šivalni stroj v svojo posest in porabo, ta preide po plačilu kupnine sam ob sebi v toženčevo polno last, tako, da v resnici ne more biti govora le o odloženi lastninski pravici.

Ni nobenega dvoma, da so te posestne, porabne in odložene lastninske pravice toženčeve pravice, ki ne dopuščajo oprave izvršbe na ta predmet.

Stvar toženca kot najbolj prizadetega je bila, vložiti zoper izvršbo upor, kakor ga je nameraval, kajti glasom rubežnega zapisnika z dne 15. februarja 1910 op. št. E 84/10-2 je uveljavljala njegova žena in zavezanka lastninsko pravico svojega moža

glede šivalnega stroja. Posledice nevloženega upora zadenejo torej le toženca in se ne morejo pripisovati tožnici.

Dokazovanje glede obveščanja tožnice o izvršbi je bilo sploh nepotrebno, tako, da o prizivnih razlogih pomanjkljivosti postopanja in napačne dokazne ocene ni razpravljati.

Prizivni razlog pomotne pravne presoje je podan, prizivu je bilo ugoditi in zahtevo na plačilo še ostale kupnine spoznati za opravičeno.

Rešiti je le še vprašanje glede visokosti zaostale kupnine. V tem oziru je upoštevati, da je tožnica v svoji prvi tožbi, navajajoč, da znaša kupninski ostanek še 102 K, izjavila, da ta znesek utesni na 100 K. Ker je vsako daljno izjavo opustila, je nazor upravičen, da se je diferenci 2 K odrekla. Tozadevno je prvosodni izrek pravilen in primerno utemeljen. S tožbo zahtevani delni znesek 2 K je bil vsled odreka po pravici zavrnuti. ter tozadevno priziv odkloniti in prvosodno sodbo potrditi.

Vrhovno sodišče je s sodbo z dne 16. februarja 1912 op. št. Rv VI 451/11-1 toženčevi reviziji ugodilo, prizivno sodbo spremenilo in obnovilo prvosodno sodbo.

Razlogi.

Na št. 4 § 503 c. pr. r. oprta revizija je utemeljena.

Po nižjesodnih ugotovitvah je prodala tožnica tožencu dne 19. decembra 1909 šivalni stroj s pridržkom lastninske pravice ter proti plačilu kupnine 110 K v obrokih in mu ga dne 14. januarja 1910 dobavila in izročila. Po odplačilu 2 obrokov je neki tretji v svoji izvršilni zadevi zoper kupčevo ženo ta stroj v kupčevem stanovanju dne 15. decembra 1910 zarubil in ga na javni dražbi dne 12. marca 1910 za 49 K zdražil.

Pri kupni pogodbi sklenjeni dogovor, da si pridrži prodajalec na kupnem predmetu lastninsko pravico. je po svoji pravni naravi kup pod odložilnim pogojem; izročitev šivalnega stroja v tem slučaju ni izročitev v last, ampak izročitev v hranitev, kakor tudi naročilni list z dne 19. decembra 1909 izrecno navaja, da so premične stvari do časa, dokler ni kupnina popolnoma plačana, kupcu zaupano blago. Ni razmotrivati, ali je tudi hranitelj, ki nima nikdar posesti po pravu na zaupani mu stvari, in ki je marveč le imetelj (detentor), upravičen k uporni tožbi po § 37

i. r. Zavezan v to gotovo ni, ker ga zadenejo le v §§ 961 — 966 o. d. z. navedene obligatorne zaveze hranitelja napram prodajalcu kot položniku. Tem dolžnostim je pa toženec povsem zadostil, kajti on je tožnico po nižjesodni ugotovitvi obvestil o rubežu šivalnega stroja s pozivom, da naj v stvari ukrene, kar je v obrambo njenih pravic potrebno. S tem je storil toženec vse, v kar je bil kot hranitelj zavezan. Če tožnica na to ni potrebnega ukrenila, da si obdrži svojo lastnino, zadene krivda le njo samo in toženec za to ne more biti odgovoren; kajti tožnica vendar ni mogla zahtevati, da naj ji poda toženec, priprost tovarniški delavec, pismeno informacijo za tožbo, v kar kot hranitelj tudi zavezan ni bil, in bi bila njena stvar, informirati se podrobno pri okrajnem sodišču v Kranjski gori o zadevi, o kateri jo je bil toženec obvestil. Radi tega je za ta spor popolnoma vsejedno, je li toženec tožnici razen naznanila o rubežu šivalnega stroja dal na jedni ali dveh dopisnicah še kako daljno informacijo, in radi tega tudi ni preiskovati, je li prizivni, na drugi inštanci od tožnice uveljavljani prizivni razlog napačne dokazne ocene in pomanjkljivosti postopanja v tem oziru podan, je li toženec razen obvestila o rubežu šivalnega stroja pisal tožnici še drugo pismo.

Po povedanem zadene toraj krivda na izgubi stroja edino in le tožnico; iz svojega zadolženja ni ona zdaj več v stanu pogodbe izpolniti, ker je dobava stroja vsled prodaje postala nemogoča in ne more ona zbok tega zahtevati od toženca izpolnitve pogodbe.

Posledica tega pravnega nazora bila bi takojšnja in dokončna zavrnitev tožbene zahteve in ne le začasna. Ker pa toženec zoper začasno tožbeno zavrnitev ni vložil priziva, bila je le obnova prvosodne sodbe mogoča.

Tudi prizivna pritožba tožnice glede izreka o stroških, o kateri prizivnemu sodišču vsled njegovega pravnega nazora ni bilo soditi, je neutemeljena, kajti toženec, ki je prišel k okrajnemu sodišču brez pooblaščenca, bil je po § 42 c. pr. r. upravičen za škodo, nastalo mu na zamudi časa in za potne troške, terjati povračila; znesek 6 K in 4 K sta zato primerna in pravni lek zoper primernost teh po prvem sodniku odmerjenih pristojbin za priče po § 347 c. pr. r. je nedopusten.

F. P.

b) Tudi po soprogu, kakor upravniku imovine soproge storjena dejanja utemeljujejo posest soproge. Že prodaja stvari iz tuje posesti je motenje posesti.

Z menjalno pogodbo z dne 19. oktobra 1907 sta hotela zamenjati zakonska Š. svoje posestvo vl. št. 166 d. o. L. za parceli 274/20 in 274/21 d. o. V. Vsled pomote, ali pa tudi vsled namena toženega Lavoslava M. sta bili v pogodbo vzeti mesto teh parcel, parceli 274/16 in 274/17. Lavoslav M. je ostal zemljiško-knjižni lastnik parcel 274/20 in 274/21, je dne 20. julija 1912 prodal travo na teh parcelah v košnjo in dne 24. julija 1912 prodal celo parceli sami Antoniji P.

Mož tožnice Emil Š. je pa bil parceli 274/20 in 274/21 povodom menjave s tožencem Lavoslavom M. ogledal in napravil pri teh parcelah kakor upravnik svoje žene napis »stavbišča na prodaj«, tudi je dal parceli v oskrbo predstojniku občine V. Od tega časa je bila tožnica v posesti parcel 274/20 in 274/21 ter je po predstojniku občine V. travo v košnjo prodajala.

Na podlagi teh izvajanj je vložila Sofija Š. dne 24. avgusta 1912 zoper Lavoslava M. tožbo radi motenja njene mirne posesti, češ, ker je v juliju 1912 povzročil košnjo na parcelah št. 274/20 in 274/21 d. o. V.

Okrajno sodišče v G. je tožbeni zahtevek zavrnilo. Pred vsem je poudarjalo, da tožnica osebno ni nikoli glede parcel 274/20 in 274/21 izvrševala posestnih dejanj, temveč samo njen mož Emil Š., torej ni mogla ona s tem, da je njen mož izvrševal posestna dejanja, pridobiti posesti teh parcel, nima torej aktivne legitimacije §§ 309. in 312. o. d. z.

Pa najsi bi tudi imela tožnica posest teh parcel ali jo izvrševala po posestnih dejanjih svojega moža, izgubila bi jo, ko je pridobila isto posest v dobri veri kupovalka Antonija P. Njen pooblaščenec Jožef S. je ogledal 10. ali 12. julija 1912 parceli, premeril dolžino in širino, zaznamoval kole-mejnike in je bila predaja in prevzetba teh parcel po besedilu § 3. kupne pogodbe izvršena s podpisom te listine od strani strank.

Če se pomisli, da je izvrševala v začetku meseca julija 1912 Antonija P. po svojem pooblaščenцу gori omenjena dejanja, tožba pa je bila 24. avgusta 1912 vložena, je reči, da za časa

tožbe ni bila tožnica v dejanski mirni posesti, ampak Antonija P. Slednjič je pa še pripomniti, da sklenjena obligatorna pogodba (kup, najemnina) sama na sebi ne more tvoriti motenja posesti.

Deželno kakor rekurzno sodišče v G. je ugodilo rekurzu ter tožbenemu zahtevku.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 28. januarja 1913 opr. št. R VIII 533/12-2 revizijski rekurz toženca zavrnilo.

Razlogi.

V pričujočem sporu sta odločilnega pomena samo vprašanja, ali je bila tožnica v zadnji mirni posesti parcel št. 274/20 in 274/21 d. o. V. in ali je toženec motil posestni stan. Čisto pravilno je potrdila druga inštanca ti vprašanja. Ugotovljeno je, da je tožnice mož, ki je bil po razložbi tožnice prvotno sopridobitelj spornih parcel in kateremu se mora že po zakonu priznati svojstvo, da je upravnik njene imovine, v zadnjih treh letih po občinskem predstojniku T prodajal travo, prejemal kupno ceno in da je kupec pokosil ter tudi odpeljal travo. To ravnanje je smatrati za trdno posestno dejanje. Gre za stvarno posest; tožnica je po svojem možu razpolagala s pridelki travnika, s travo —, pri tem pa ni merodajno, ali je travo sama pokosila ali pa drugemu v košnjo prepustila. Nasprotno pa toženec niti sam ne trdi, da je v zadnjih letih izvrševal kakšna posestna dejanja na travniku.

Toženčevi trditvi, da je dalekosežnega pomena dejstvo, da je začetkom julija 1912 prešla posest in lastnina teh parcel že na Antonijo P., se ne more pritrčiti. Ne glede na to, da se glasi v kupni pogodbi: »da je predaja in prevzem nepremičnine za izvršeno smatrati s podpisom kupne listine«, in je bila torej prevzem v posest šele 24. julija izvršena, z dnem, ko se je sklenila pogodba — preje sta se parceli samo ogledali in popisali — ni izprevideti, zakaj ne bi bilo moči tožiti toženca radi motenja tožničine posesti, saj je on po svojem priznanju vršil dejanja, ki tvorijo motenje posesti, in to v času med obhodom parcel po pooblaščenču Antonije P. Jožefu S. in med pismeno pogodbo, po zakonu je pa tožiti tistega, ki je posest svojevoljno motil (§ 339. o. d. z.). Do dobe, ko je toženec s prodajo trave segel v posestno pravico tožnice, ni Antonija P. vršila nobenih posestnih

dejanj na teh parcelah. Kar se pa tiče njenih lastninskih pravic na teh parcelah, je razprava o njih izključena po § 457. c. pr. r. v tem postopanju in je prepustiti tožnici, da eventualno v posebnem sporu reši lastninsko vprašanje z Antonijo P. To sedanjo tožbo je pa bila upravičena tožnica po § 339. o. d. z. vložiti zoper toženca in se zahteva tudi samo varstvo zadnjega posestnega stanu, ugotovitev in prepoved motenja; pozitivnega dejanja se niti ne zahteva, torej ni vresničenje tožbenega zahtevka nikakor nemožno, kakor to trdi toženec. Slednjič pa je tudi nepravilen nazor toženca, da se ne bi smelo njega tožiti, ampak vrtnarja St-ja, ki je pokosil travo. Toženec prezre tu, da je **on** bil, ki je svojevoljno prodal travo, do katere si tožnica pripisuje pravico, ter s tem motil posest tožnice, da je St., kateremu je travo prodal, travo pokosil.

Rekurzu ni bilo moči ugoditi.

B. Romih.

c) Komenda nemškega viteškega reda ni juridična oseba ter ni za dejanje zmožna.

Lastninsko tožbo, naperjeno proti komehdi nemškega viteškega reda v Metliki, sta obe nižji instanci (okr. sodišče v Metliki [C 112/13] in okr. sodišče v Rudolfovem [Bc 163/13]) zavrnila, češ, da je tožba glede osebe toženkine zgrešena, ker komenda nemškega viteškega reda sploh ne more biti pravni subjekt in zato tudi ni pasivno legitimirana.

Vrhovno sodišče je s sodbo z dne 20. januarja 1914, Rv VI 720/13 razveljavilo sodbe obeh nižjih sodišč, izreklo ničnost vsega poprejšnjega postopanja in tožbo zavrnilo.

Razlogi.

Pritrditi je nižjima instancama, da tožena komenda ni zmožna za dejanje in ne more samostalno pred sodiščem nastopati kot stranka ter zato tudi nima pravdne zmožnosti. Kot stranka bi mogla pred sodiščem samolastno nastopati le tedaj, ko bi bila ali juridična oseba: bodisi korporacija, bodisi zavod ali ustanova, ali pa bi bila premoženje, ki bi mu pristojalo svojstvo pravnega subjekta. Toda po določbah ces. pat. z dne 28. junija 1840 zb. j. z. šte. 451, urejajočega državno- in za-

sebnopravne odnošaje nemškega viteškega reda, čegar pravila iz leta 1606 so bila z Najvišjo odločbo z dne 16. julija 1839 »obnovljena in času primerno izpremenjena«, komend, tudi one v Metliki, ni moči uvrstiti v nobeno gori označenih skupin. § 4 navedenega ces. pat. odreja: »die zur Dotation des Oberhauptes des Ordens bestimmten oder zur Erhaltung der Ordensmitglieder gewidmeten Güter, Kapitalien, Rechte, Gefälle und Einkünfte bilden das mit dem Lehensbände gegen unser Kaiserhaus behaftete Gesamteigentum des deutschen Ritterordens; seine unbeweglichen Güter können ohne landesfürstliche Genehmigung weder verpfändet noch veräußert werden«. Navedeno Najvišje potrdilo z dne 16. julija 1839 pa v poglavju VII. »kako naj vitez podeljeno mu redovno komendo uživa« odreja, da se vitezi odvežejo preje obstoječe dolžnosti, da bi morali podeljene jim komende sami upravljati in tamkaj stanovati, da jim pristoja sicer naslov podeljenih jim komend, ne pa komendni dohodki, mesto katerih naj dobivajo denarne deputate iz redovne pokrajinske blagajne (Balleikasse) in da naj upravljajo komende deželni komturji posameznih pokrajin (Balleien) s svojimi uradniki; § 6. tega poglavja določa, da upravlja deželni komtur avstrijske redovne pokrajine ne-le deželno komendo dunajsko z njenimi pritklinami, marveč tudi vse v § 5 navedene komende in sicer one v Ljubljani, Veliki Nedelji, Brežah, Sandhofu, Metliki, Črnomlju, Meretincih in Novem mestu, od katerih komend imajo komturji zgolj le naslov.

Iz tega sledi, da komenda ni nikakor tvorba s pravno osebnostjo ali posebnim premoženjem, marveč da ima dandanašnji edino le zgodovinski in upravni pomen. Kot komenda se označuje, sledeč stari zgodovinski razdelitvi redovnih posestev v pokrajine (Balleien) in komende, od deželnega komturja upravljano redovno okrožje, čegar dohodki služijo v dotacijo poljubnega viteza in ki daje le naslov posameznim komendatorjem. Na tem naziranju ne more v predmetnem sporu ničesar izpremeniti od tožnice uveljavljani vpis v deželno desko kranjsko. V imovinskem listu nahajajoči se nadpis »deutsche Ordenskommende in Möttling« je le označba v zmislu § 6. zak. z dne 15. marca 1874 dež. zak. za Kranjsko štev. 12, dočim se iz vpisa v lastninskem listu »ein jeweiliger Kommendator« ne more ničesar izvajati za pravno osebnost komende.

Ako pa po tem, kar se je pravkar navedlo, komenda ne more biti pravni subjekt, tedaj ne more biti zmožna, nastopati samostalno kot stranka, in zato tudi ni zmožna za pravdo. Komende torej tudi ni možno tožiti (§ 1 c. pr. r.). Radi tega bi bilo moralo že prvo sodišče, ne da bi bilo razpravljalo o vprašanju pasivne legitimacije, ki je bistveno različno od vprašanja glede pravnice zmožnosti in ki ga je rešiti po načelih materialnega prava, čim je zaznalo nedostatek pravnice zmožnosti, tožbo zavrniti in izreči ničnost postopanja (§§ 7, 230 c. pr. r.). Ker tudi prizivno sodišče, potrjujoč prvo sodbo, tega ni storilo, bilo je v zmislu § 7 c. pr. r. razsoditi, kakor se je gori zgodilo.

Dr. J. P—c.

d) Odstop vrstnega reda za hipotekarno terjatev pred pravico uživanja ne učini po zmislu § 512 o. d. z. po sebi uživalčeve obveze za plačevanje obresti od terjatve, kateri je bila dana prednost.

Na tožnikovem zemljišču, kupljenem 9. junija 1911, so bila vknjižena tale bremena:

1) Zastavna pravica za terjatev upnice X v znesku 13.000 K s 6% poluletno naprej plačljivimi obrestmi, in sicer dne 4. marca 1911. 2) Pravica uživanja celega zemljišča v korist toženke, in sicer z dne 14. aprila 1901. Za prvo terjatev je zaznamovan odstop vrstnega reda.

Toženke so plačevale redno obresti od terjatve, ki je vknjižena v korist upnice X, odrekle pa so navzlic opominov plačilo dne 2. marca 1913 zapalega obroka v znesku 407 K 08 h. Plačal je te obresti tožnik kot lastnik posestva, da prepreči izterjanje izvršilnim potom. S tožbo zahteva sedaj tožnik povračilo tega zneska od uživalke posestva temeljem §-a 1042 obč. drž. zak. z ozirom na § 512 o. d. z., češ, da so toženke obvezane plačevati obresti z ozirom na odstopljeno prednost vrstnega reda zlasti zato, ker je tožnik pridobil posestvo v dobri veri v zemljiško knjigo.

Toženke, ki odklanjajo plačilo, navajajo, da je bila vknjižena pravica do uživanja posestva, čigar dohodki znašajo 2411 K, že 14. aprila 1901, vsled česar velja v polni meri določba § 512 o. d. z., in da so z odstopom vrstnega reda prepustile upnici X zgolj pravico, da se ta krije iz morebitnega skupila na prvem

mestu, da se pa niso obvezale plačevati obresti ne ustmeno ne pismeno; plačevale so jih le iz nevednosti in zapeljane v zmoto.

Okrajno sodišče v Trstu. (C V 1001/13) je ugodilo tožbenem zahtevku s to utemeljitvijo:

Tožba je oprta na določbo §-a 1042 o. d. z. Z ozirom na priznanje toženk, da je imela terjatev upnice X prednost pred pravico uživanja že takrat, ko je tožnik kupil posestvo, sledi, da so toženke dolžne plačevati obresti v zmislu §-a 512 o. d. z., ker so prevzele glasom te določbe nase vsa na posestvo vpisana bremena. To je bilo znano tudi toženkam, ki so ravno vsled tega plačale brez ugovora že tri zaporedne obrestne obroke in sicer tudi še potem, ko je tožnik kupil posestvo. Uživalke so bile torej dolžne plačati tudi obrok z dne 2. marca 1913; ker so se branile, je plačal tožnik, da prepreči izvršbo na posestvo. Zato mu morajo toženke povrniti vtoženi znesek, ki glede visokosti ni sporen. Nemerodavno je, da toženke niso prevzele nobene obveze, ker so obvezane plačati po zakonu. (§ 512 o. d. z.).

Deželno prizivno sodišče v Trstu (Bc 290/13) je zavrnilo priziv, ker je v korist upnice X vknjižena zastavna pravica ne le v varnost glavnice ampak tudi obresti, za katere je odstopljen vrstni red enako kakor za glavnico, vsled česar je ustvarjen z odstopom vrstnega reda oni dejanski položaj, kakor če bi bila vknjižena zastavna pravica za terjatev upnice X že takrat, ko se je vknjižila pravica uživanja; opravičena je torej uporaba §-a 512 o. d. z. in utemeljen tožbeni zahtevek v določbi §-a 1042 o. d. z.

Vrhovno sodišče je ugodilo reviziji toženk z odločbo od 14. februarja 1914 opr. št. Rv VIII 57/14 in je zavrnilo tožbeni zahtevek iz teh razlogov:

Glasom jasne določbe § 512 o. d. z. je uživalec nepremičnine, obremenjene s hipotekami, dolžan, da plača obresti vknjiženih glavnice le, če je vknjižena zastavna pravica za dotične glavnice že ob času, ko se je izvršila vknjižba pravice uživanja na nepremičnino. Tukaj pa je nesporno, da je bila pravica uživanja vknjižena za toženke pred zastavno pravico za terjatev upnice X. Tožnik tudi sam priznava, da toženke niso prevzele nobene obveze za plačilo spornih obresti ne nasproti zemljiško-knjižni upnici, ne tožniku samemu nasproti.

Pri tem položaju ni prav nobene juridične podlage, da bi se toženke obsodile v plačilo vtoženega zneska, katerega je tožnik plačal omenjeni upnici kot dne 2. marca 1913 zapali obrestni obrok. Uživalka se sicer odstopile po lastnem priznanju zemljiškoknjižni upnici prednost njeni, sedaj na prvem mestu vknjiženi terjatvi v znesku 13.000 K s 6% obrestmi pred svojo pravico uživanja, toda s tem niso prevzele prav nobene obveze za plačilo obresti te zemljiškoknjižne postavke. Iz zemljiške knjige pa je razvidno, da se je vknjižba zastavne pravice izvršila po že vknjiženi pravici uživanja, to tudi potem, ko se je vpisala zemljiškoknjižna zaznamba odstopljene prednosti. Ta odstop ima le ta pomen in učinek, da gre zemljiškoknjižni upnici X z ozirom na prednost v vrstnem redu zgolj pravica, kriti se iz skupila za nepremičnino pred uživalkami. Iz dejstva končno, da so toženke plačale brez ugovora tri obroke, ne more tožnik izvajati prav nobene pravice zase.

Pravno naziranje prizivnega sodišča je torej pomotno, ugoditi je bilo reviziji v zmislu § 503 št. 4 c pr. r. in zavriniti tožbeni zahtevek.

Dr. Ferluga.

B. Kazensko pravo.

a) Dejstvo, da je dolžnik zapustil svoje bivališče, predno je plačal dolg, se utegne značiti kot goljufija le, če je dokazan namen, oškodovati upnike.*)

(Odločba kasacijskega dvora od 17. februarja 1914 opr. št. Kr. III 32/14 vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona.)

Glasom zadevnih spisov je bil 22letni delavec A s pravomočno sodbo okrajnega sodišča krivim spoznan prestopka goljufije po § 461 k. z., ker je z zvitim prigovarjanjem, da hoče in da more plačati, B-a in C-a v zmoto pripravil, vsled katere naj bi ta dva na svojem imetju trpela 200 K nepresegajočo škodo ter je imel v istini škode B 18 K 54 h, C pa 8 K 96 h. Zaradi tega je bil obdolženec obsojen po §§ 460, 266 k. z. za tri dni v hudi zapor, poostren z enim postom, in v povračilo škode B-u in C-u.

V razlogih je zgolj to izrečeno, da je krivdorek oprt na obtoženčevo priznanje in na pričevanje B-a in C-a, s čimer je

*) Glej tudi odločbo v „Slov. Pravniku“ 1. 1914, stran 150.

dokazano v izreku sodbe označeno dejanje, ki tvori dejanski stan goljufije. Priča *B* je povedala le to, da je obdolženec bil pri njem tri tedne na hrani, da je prvi teden pravilno plačal, tretji teden pa izginil, ne da bi bil plačal dolg v znesku 18 K 54 h. V bistvu enako je povedal *C* glede pri njem v znesku 8 K 96 h naraslega dolga za nogavice, hlače, klobuk in pijačo. Obdolženec je priznal, da je pač napravil navedeni dolg, zanikal pa izrecno namen, oškodovati svoja upnika, ter izjavil, da bode svoj dolg po možnosti poravnal, kakor hitro se bo vrnil od vojakov, kamor je bil poklican.

Iz tega pa jasno sledi, da je ozir na priznanje obdolženčevo v nasprotju s spisi, saj kar se tiče namena škodovati, in da tudi izpovedbi oškodovancev ne potrjujeta obtoženčevega goljufivega namena. Zaradi tega pa golo sklicevanje na ta dokazila sploh ni po predpisu zakona (§ 270 št. 7 k. pr. r.) o utemeljevanju krivdoreka. Sodba je torej nična v zmislu § 468 št. 2 oziroma § 281 št. 5 k. pr. r. ker za izrek glede odločilnih dejstev niso navedeni razlogi; vrhu tega se pa sme opravičeno domnevati, da je sodišče pravnopomotno videlo dejanski stan goljufije že v dejstvu, da obdolženec ni plačal svojih dolgov, ko je zapustil svoje bivališče. To dejstvo se bi moglo smatrati za goljufijo le, če bi bilo ugotovljeno, da je obtoženec imel namen, svoje upnike oškodovati na njih lastnini ali na drugih pravicah že takrat, ko je jemal na upanje.

R—i.

b) Lažna prijava zbog uvrede Veličanstva osniva u isto doba zločin uvrede Veličanstva (§ 63 kaz. zak.) izločin potvore (§ 209 kaz. zak.), a eventualno i zločin krivog svjedočanstva pred sudom (§§ 197, 199 kaz. zak.). — O računanju istražnoga zatvora u kaznu.

(Rješenje c. k. kasacionoga dvora u Beču od 5. decembra 1913., posl. broj kr. IX 173/13 13/4.)

Presudom c. k. okruž. suda u ... bio je S. P. zbog jednog jedinog čina priznat kriv zločina po § 63, 200 i 197, 199 a) kaz. zak. te osuđen po § 34, 35, 210 i 54 kaz. zak. na primjerenu kaznu.

Protiv te presude podigao je optuženi ništovnu žalbu u pogledu zločina po §-u 63 kaz. zak. i priziv radi neuračunanja istražnoga zatvora.

C. k. vrhovni kao kasacioni dvor odbio je oboje, a prihvatio je priziv c. k. državnoga odvjetništva protiv mjere kazni, s ovih razloga :

Žalba ništavosti napada izreku o krivini samo u pogledu zločina po § 63 kaz. zak. te, oslanjajući se na br. 9 a § 281 kaz. post., ističe u tom pravcu, da optuženik, kad je imao namjeru da potvori druge, okrivljujući ih zbog izmišljenih izjava, što vrijedjaju poštovanje prema Cesaru, istodobno nije mogao imati zlu namjeru (§ 1 kaz. zak.) da i sa svoje strane povrijedi poštovanje prema Cesaru. Inače da se dolazi do nemogućega posljeka, da i onaj, koji dađe na zapisnik, unese u optužnicu ili presudu riječi što povredjuju poštovanje prema Cesaru, izrečene od drugih, počini zločin uvrede Veličanstva, jer je svijestan, da te riječi povredjuju poštovanje. Kažnjivo da može biti kao zločin samo ono djelo, što je počinjeno zlom namjerom § 1 kaz. zak., a da ta namjera u ovom slučaju postoji samo za zločin potvore, a ni-pošto za zločin po § 63 kaz. zak.

Ali žalba zaboravlja pritome, da se zla namjera potrebna za zločin o §-u 63 kaz. zak. može obistiniti već onda, kada je izjava učinjena u spoznanju, da ona vrijeda poštovanje prema Cesaru. Što se uvredljivu izjavu prikazuje tobože kao izjavu druge osobe, a ne kao vlastit nazor, ne izključuje u nazočnom slučaju zlu namjeru, kad je ta izjava bila izmišljena u spoznanje uvrede Cesara, njom zasnovane. Drugojače bi stvar stajala samo onda, kad bi ta druga osoba zbilja bila izustila izjavu pripisanu joj, jer bi u tom slučaju dužnost, da se pred vlasti kaže istina, isključila mogućnost, da se u opetovanju izjave što vrijeda poštovanje prema Cesaru, nazrije što protivazakonita, te isključilo i zlu namjeru po § 63 kaz. zak.

U nazočnom je pak slučaju u presudi utvrđeno, da potvoreni J-i M. B. nijesu izustili riječi, stavljene im u usta od optuženika, radi česa se postopanje optuženikovo prikazuje protivazakonito pa dosljedno i namišljeno u cijelome svome opsegu. U tim pa prilikama konačna namjera upravljena na potvoru, kao no povod činu, što je neodlučan za prosudjenje stvari, ne isključuje da se čin upiše u grijeh kao uvreda Veličanstva, dok se — kao u uvom slučaju — u ostalom obistinjava činjenično stanje toga zločina.

Kako nema istaknutog razloga ništavosti, bilo je odbiti žalbu kao netemeljitu. — —

Prizivu optuženika u pogledu neuračunanja istražnoga zatvora u udarenu mu kaznu nije bilo udovoljiti, jer je optuženik po utvrđenju presude već neposredno iza proglašenja zaključka o prethodnom zatvoru pokušao da pobjegne, a sutradan zbilja i pobjegao iz zatvora, pa se, s obzirom na te okolnosti ne može ustvrditi, da je bez vlaste krivnje bio u istražnom zatvoru.

Opravan je naprotiv priziv državnega odvjetnika protiv mjere kazni. — —

Po „Mjesečniku“.

Izpred upravnega sodišča.

a) Kolavdacija ali postavitvev jezilne mere ne osnuje naknadne odobritve dejansko izvršene vodne naprave, ki se ne sklada s prvotnim projektom. — b) Pri vodnih napravah svojevoljno izvršene novote odpraviti in narediti konsenzu primerno stanje, je dolžan vsakočasni posestnik vodne naprave, četudi sam ni spremenil konsenzu primerne stanja vodne naprave. — c) Po vodopravnem zakonu za Kranjsko se vodne pravice ne morejo priposestovati. — d) Stranka, ki tekom vodopravne razprave ni grajala izvedeniškega izvida in mnenja, je tudi v nadaljnjem postopanju prekludirana s tozadevnimi ugovori.

Posestnik A. T. ima na Savi pri Tacnu jezilno napravo. To napravo je dovolilo okrajno glavarstvo v Ljubljani z dekretom z dne 1. februarja 1877, št. 1691 med drugim s pogojem, da se mora v jezu napraviti v dolžini 10 m 1 m globoka odprtina.

Leta 1911. so se nekateri mejaši pritožili pri okrajnem glavarstvu, češ, da je A. T. jez samovoljno zvišal, in da vsled tega voda preplavlja njihova nad jezom ležeča zemljišča. Na to pritožbo je odredilo okrajno glavarstvo razpravo na licu mesta, ter je povabilo lastnika jezu in pa prizadete mejaše. Pri tej razpravi je ugotovil tehnični izvedenec, da odprtina v jezu ni povsod 1 m globoka, ampak mestoma samo 70 cm, in da radi tega jezilna naprava ne ustreza predpisom odobrilnega dekreta. A. T. je vzel ugotovitev tehničnega izvedenca na znanje ter obljubil,